

“No hem discutit prou els costos i beneficis de la independència”

Núria Bosch (Granollers, 1955) és economista, catedràtica d'hisenda pública a la Universitat de Barcelona i vicepresidenta del Consell Assessor per a la Transició Nacional. És coautora del llibre ‘12 arguments econòmics per a la independència’ (Pòrtic, 2014). Basant-se en els seus estudis, defensa que en tots els escenaris els beneficis de la independència superen els seus costos. Critica que el debat s’ha centrat massa a discutir si s’havia de fer o no la consulta, i no en els beneficis i costos d’un estat independent.

En tots els estudis que heu elaborat sobre la viabilitat d’una Catalunya independent, Catalunya hi sortiria guanyant en tots els escenaris possibles respecte a la situació actual?

—Podem dir que els beneficis superen els costos. No amaguem res: a vegades en alguns informes, com per exemple el de les relacions comercials, calculem fins i tot els costos que pot resultar d’un boicot comercial. Però fins i tot així, els beneficis de la independència sempre superen els costos.

—Si els beneficis sempre superen els costos, per què les elits econòmiques catalanes s’hi oposen tan frontalment?

—Potsers tenen interessos que en resultarien afectats, i llavors, els fa mandra canviar el seu estatus actual. Amb la independència haurien de canviar la manera d’actuar. El conservadorisme sempre és més còmode, quedar-nos com estem, creure que ja estem bé com

estem... Però des d’un punt de vista global, no hi ha dubte que els beneficis superen els costos. Sempre hi ha situacions individuals en què fa mandra haver de fer accions per adaptar-se a la nova situació.

—Quines conseqüències se’n podrien derivar, d’una independència no pactada, és a dir, unilateral?

—Les conseqüències d’una independència no pactada poden dificultar més el procés. Lògicament, si tot és pactat, el procés de transició és molt fàcil. Si no és pactat, el procés de transició és molt més difícil. Pot generar més incertesa. Ara, jo penso que a la llarga s’haurà de negociar i pactar, perquè Espanya es veurà obligada a negociar amb Catalunya, si realment Catalunya esdevé independent. Això és inevitable que passi. Si no, no podria suportar tot el deute públic. Per tant, voldrà negociar amb Catalunya perquè se’n quedi una part. Tard o d’hora hi haurà negociació.

—Però en un primer moment, quin efecte pot tenir sobre l’accés de la Generalitat als mercats internacionals?

—Sobre l’accés en quin sentit?

—Per finançar-se, per exemple.

—Bé, aquí hi ha dues coses. Més que no pas si és pactada o no, cal saber si som a la Unió Europea i, per tant, a l’eurozona o no. Si hi som, ens quedem igual; els bancs catalans poden accedir al Banc Central Europeu i hi ha la mateixa facilitat que ara. En cas de no ser a la Unió Europea ni a l’eurozona per un període transitori, llavors s’hauria d’arribar a acords monetaris amb el Banc Central Europeu (BCE), perquè això vol dir que les nostres institucions financeres no podrien acudir al BCE.

—Què es faria durant aquest període transitori?

—Mentre no puguem ser membres de la Unió Europea de ple dret, es pot fer un acord monetari amb el BCE, com Andorra i Mònaco. No es necessita unanimitat, sinó una majoria qualificada de dos terços. D’aquesta manera ens assegurem el finançament. També cal dir que les institucions financeres catalanes podrien acudir al BCE a través de les seves filials que fossin en territoris de la UE. Ara això ja passa. Si una institució és estrangera però té una filial en un territori de l’eurozona, aquesta filial pot acudir-hi amb unes limitacions. La Caixa o el Banc de Sabadell, que tenen institucions a Espanya, podrien acudir-hi a través de les seves filials.

—Quins efectes podria tenir quedar fora del Banc Central Europeu? Seria preferible alguna altra opció?

—Si se’n queda fora per un període llarg, hi ha les altres opcions que deia, com ara fer un acord monetari... Però sempre hem de pensar que l’euro, siguem a l’eurozona o no, el podrem tenir.

—Però es considera una possibilitat real ingressar a l’EFTA en comptes de la UE, com es diu al *Llibre blanc de la transició nacional*?

—Nosaltres sincerament creiem que l’escenari més plausible és que hi hagi un període transitori, és a dir, l’endemà de la independència no serem a la Unió Europea, no serà automàtic, sinó que hi haurà un període transitori en què les coses funcionaran *de facto* igual com si hi fóssim, perquè arribarem a un acord

JORDI PLAY

bilateral amb la Unió Europea perquè pugui haver-hi llibertat de mercaderies, persones, capitals i béns, un acord monetari amb el BCE, etc. La qüestió de l'EFTA es donaria si aquest període transitori fos molt llarg i, per tant, ens haguéssim d'espavilar a buscar alternatives. També seria una manera de tenir lliure comerç amb la UE entrant-hi per la porta de darrere.

—Com es finançaria l'Estat català durant els primers mesos? S'ha parlat de sacrificis durant els primers mesos i que els funcionaris potser no cobrarien...

—Per això és important de tenir unes estructures d'estat. Això vol dir tenir l'administració tributària. Que en el moment en què es desconnecti de la legalitat espanyol, hi hagi la legalitat catalana, i sigui capaç de recaptar els seus impostos, i també que els ciutadans de Catalunya hagin d'ingressar els seus impostos a la Generalitat. Això és una font d'ingressos. Pot passar

que durant dos, tres o quatre mesos aquesta administració tributària encara no funcioni amb tot el seu potencial, i llavors s'hagi d'acudir a altres fonts de finançament, perquè s'ha de garantir des del primer moment que les pensions es cobrin, els funcionaris cobrin el sou, etc. Nosaltres ho expliquem en els informes.

—Es tenen en compte altres vies de finançament?

—Sí; per exemple, una possibilitat és generar una espècie bons a canvi d'impostos que els catalans han de pagar en el futur. Pagues pels impostos futurs i avances els diners al Govern de la Generalitat. També es poden fer préstecs, emetre deute públic... Però creiem que això ha de ser un període molt curt perquè la maquinària tributària ha de funcionar.

—Si Espanya decidís no reconèixer l'Estat català, Catalunya es podria desentendre de pagar la seva part proporcional del deute públic?

—Sí, és clar. Catalunya només s'haurà de fer càrrec d'una part del deute si hi ha negociació. Si no n'hi ha, no cal. Depèn de la voluntat de pacte de totes dues parts. El responsable del deute espanyol és el Govern espanyol. I el Govern espanyol serà aquell a qui aniran a buscar. Per tant, si no hi ha pacte i Espanya no reconeix Catalunya com a estat independent, Catalunya no ha d'assumir cap part del deute.

—El senyor Lara Bosch va dir que, si Catalunya s'independitzava, Plana hauria de marxar de Barcelona. En els seus informes preveuen una eventual fuga d'empreses?

—Això no ho preveiem, perquè creiem que no hi haurà cap motiu que ho justifiqui. Hi pot haver el cas concret d'una persona que digui això, però fins ara la inversió estrangera ha anat venint a Catalunya i sembla que el procés no fa cap mal en aquest sentit. Hi ha multinacionals que tenen plans d'inversió a llarg termini, i diuen que

“Ara és molt important de crear les estructures d'estat; ha de ser la prioritat”

JORDI PLAY

els volen fer de totes maneres; que això no posa en dubte les seves inversions. Per altra banda, hem de pensar que les empreses es localitzen en un lloc per diverses raons: la situació geogràfica, les comunicacions, el mercat... Hi ha molts factors. Per tant, no creiem que pugui haver-hi una fuga d'empreses.

—Quin impacte podria tenir un hipotètic boicot d'Espanya?

—Nosaltres estimem, en un dels informes, que la situació més previsible és que tingués un impacte entre l'1% i el 2% del PIB; que representés una davallada d'aquest nivell. Ho creiem poc probable, perquè els boicots es concentren en productes emblemàtics. Hem de pensar que dos terços del que Catalunya ven a Espanya són productes intermedis, és a dir, productes que entren en el procés de producció d'una altra empresa. No van al consumidor final ni els trobes en un mercat. Per tant, la cosa seria que l'empresari fes boicot. Si compra un producte català, deu ser perquè el troba bé de preu o de qualitat. També molts d'aquests productes són fets per multinacionals. La Nestlé està a Catalunya, per exemple. D'acord amb això, si realment hi fos, estimem aquest impacte. Aquest cost seria compensat pel benefici fiscal que tindriem.

—Quin seria aquest benefici fiscal?

—Desapareixeria el dèficit fiscal, i això implicaria un 8% del PIB.

—Però aquest dèficit fiscal s'hauria de destinar a les despeses addi-

cionals que comporta tenir un estat propi.

—Sí. Com que hauríem de finançar despeses addicionals, com ara la seguretat social o les ambaixades, estimem que el benefici de la Generalitat seria del 6%, és a dir, perdriem un 2% per finançar aquestes despeses addicionals. Però si tenim un benefici net anual del 6% i el PIB cau, es podria compensar. I la caiguda del PIB seria temporal.

—Llavors, si Catalunya hagués estat independent durant la crisi, ja se n'hauria sortit?

—Podria estar en una situació millor, perquè hauria tingut més recursos. A més, això també té un impacte sobre l'economia. No solament és que la Generalitat pugui tenir més recursos, sinó que aquests recursos tinguin un impacte positiu. Si el Govern català gasta més, pot crear més llocs de treball. Si pot fer infraestructures, això té un efecte sobre la inversió i el creixement econòmic. Si la Generalitat disposa de més ingressos, pot abaixar els impostos i els individus tenen més diners a la butxaca. Llavors també hi ha el fet de tenir poder de decisió. Poder fer polítiques que s'adeqüin més al teu teixit empresarial i productiu també és positiu. Ara moltes vegades la política econòmica del Govern central no beneficia el teixit productiu català.

—La independència pot suposar un canvi de model, sigui per a una liberalització més gran o per a una intervenció en l'economia?

—Totes aquestes coses dependran de qui tingui el poder una vegada

siguem independents. Això depèn de les forces polítiques que hi hagi al capdamunt. Si aquestes forces polítiques tenen ideologies diferents, això es pot notar. Crec que ara és important de debatre el model d'estat que volem de cara a definir amb més claredat que implica la independència, perquè hi ha gent que potser té dubtes. És un debat que s'ha de fer per minimitzar els dubtes dels ciutadans. Potser ens hem centrat molt en un debat sobre el procediment; ens hem passat la vida dient que hem de fer consulta, referèndum o no. En canvi, els costos i beneficis de la independència no els hem discutit prou. Ara és l'hora de fer-ho.

—I mentrestant, mentre som una autonomia espanyola, què s'ha de fer respecte al pressupost? S'ha de prorrogar? Se n'ha de pactar un de nou que tingui en compte la creació de les anomenades estructures d'estat?

—A veure, jo penso que ara és molt important de crear les estructures d'estat; ha de ser la prioritat. Respecte als pressupostos, això dependrà del calendari electoral, perquè si ens diuen que al febrer hi ha d'haver eleccions, diria que podem prorrogar el pressupost fins al febrer i després el nou parlament que en faci un altre. Ara, si realment no ha de ser així, és necessari de veure què fem, sigui pactar amb Esquerra o veure si es pot fer un pressupost. Però això s'ha de decidir una vegada vist el calendari electoral.

—En el seu ampli historial de recerca acadèmica, es repeteix molt un concepte: “federalisme fiscal”. Aquesta hauria estat la clau si s'hagués plantejat en el seu moment?

—*Federalisme fiscal* no vol dir *federalisme polític*. Ara, lògicament, si la Generalitat hagués estat més ben finançada al llarg d'aquests anys, potser molts dels mals que ara patim no els tindriem. Però si Catalunya és un estat independent, també haurem de parlar de federalisme fiscal, perquè Catalunya hauria de ser un estat descentralitzat, i hauríem de mirar com el descentralitzaríem i quines relacions financeres hauria d'haver-hi amb els governs subcentrals. El federalisme fiscal sempre es pot aplicar.

Nicolàs Tomás